

Marja Vleugel, grafica pur sang

Interview: Marco van Ooijen

Het kan niet genoeg worden benadrukt: het belang van de grafische ateliers voor het doorgeven van de grafische technieken nu de hogescholen voor de kunst daar geen aandacht meer aan schenken.

In de binnenstad van Alkmaar aan de doelenstraat in een voormalig schoolgebouw uit de Art Nouveau tijd zit het Grafisch Atelier Alkmaar (GAA). Behalve werkplaats is het ook een galerie. Ongeveer een jaar geleden, op kunstsafari, stapte ik daar binnen en, hoewel onaangekondigd, werd ik vriendelijk ontvangen en rondgeleid door iemand, die beheerster bleek te zijn. Desgevraagd liet ze me ook wat van haar eigen productie zien. Prachtig zwart-wit werk in feilloze techniek. Ze had ook een kleine prent gemaakt in het kader van een wedstrijd die iets met Rembrandt te maken had, geloof ik. Het stelde de bovenkant van een poes voor die een 17^e-eeuwse kraag om had. Een grappig plaatje, perfect uitgevoerd. Onder de indruk van haar werk polste ik haar voorzichtig of ze wellicht bereid zou zijn ooit een Raamprent te maken. Dat was ze in principe wel, als het maar zeer ruim op tijd gevraagd zou worden.

Een jaar later vroeg ik haar namens de redactie in tijdsnood of ze binnen drie maanden een prent zou willen maken. De godin Corona was ons goed gezind: het GAA lag grotendeels plat. Marja Vleugel stemde in.

Ik interviewde Marja per mail.

-Dank dat je de prent wilde maken! Zou je iets kunnen vertellen over de keuze van je onderwerp en de techniek waarin je hebt gewerkt?

-Toen we opeens vaker thuis moesten gaan werken besloot ik mijn goudvissen te gebruiken als onderwerp voor mijn lino'snedes. Ik heb ze al lang, ze zijn groot en heel mooi. De sierlijkheid van de sluiersstaarten kan gemakkelijk worden gesneden in rubber plates en de mooie kleuren nodigen uit om tenminste 1 kleur toe te voegen.

Meestal werk ik in de reductietechniek in een kleine oplage, maximaal 10. Ik druk met de hand op Japans papier en gebruik een zelfgemaakt aanlegsysteem waardoor je vrij nauwkeurig punt op punt kan drukken wat belangrijk is als je steeds met dezelfde plaat verder gaat.

Nu heeft iedere techniek zijn eigen mogelijkheden maar ook beperkingen. Ik zou een grote oplage als voor de Raamprent wordt gevraagd (320) nooit op deze manier kunnen maken.

Nu heb ik twee platen in de irisdruk en een tekening er over heen gedrukt. Op de platen staan 4 afbeeldingen tegelijk afgebeeld, bijna identiek. Ik heb er dus 80 gedrukt in 3 gangen. Met irisdruk kun je diepte en licht in de prent brengen.

Het papier is Simili Japon, 225 grams. Tegenwoordig gebruik ik voor bijna alle druktechnieken de "Hawthorn Stay Open" inkten waar bijna nooit een vel op komt. Bovendien is het makkelijk schoon te maken: ideaal.

-Op je website heb ik gezien dat je een aantal onderwerpen hebt: Inderdaad dieren, maar ook landschappen, stationsgebouwen, bruggen. Vanwaar deze keuzes?

-Het landschap is een favoriet thema in mijn werk. Veel van de locaties in mijn werk zijn vakantiebestemmingen. Ik fotografeer veel en deze beelden komen later terug in mijn prenten. Graag ga ik naar plaatsen weg van de stad. Ik heb wel een voorkeur voor een bepaald soort landschappen: ik hou van bergen, water, sneeuw. Een sneeuwlandschap is al heel gauw grafisch. Glooiingen worden fraai zichtbaar zodra de sneeuw smelt en resten markeren de weg en geulen. Het gaat mij vooral om een bepaalde sfeer. Het licht in de ochtend en avond vind ik veel mooier dan midden op de dag. Mist vind ik prachtig, het landschap verstilt. Andere keren word ik getroffen door een fraai lijnenspel.

-In een filmpje op internet hoorde ik je iets zeggen over de schoonheid van verval.

-Klopt. Bijvoorbeeld: op een reis door Ierland zag ik veel ruïnes, niet alleen van kastelen maar ook van arbeidershuisjes. Op het strand lagen boten te vergaan. Heerlijk als niets wordt opgeruimd of gerenoveerd. Als iets de tijd krijgt om te vergaan en weer wordt overgenomen door de natuur levert dat vaak fraaie beelden op. Er vallen gaten in, verf bladdert af en plantjes hechten zich. Er zijn plekken in de natuur waar veel mensen geen oog voor hebben. Het zijn vaak de kleine of vergeten dingen die ik wil belichten. Niet alleen ruige natuur vind ik boeiend als landschap, maar ik hou ook van bruggen en andere spannende constructies die ik kan gebruiken in mijn werk.

-En dan de dieren.

-Ja, het leuke bij dieren is dat ze niet poseren. Ze gaan gewoon door met hun eigen dingen. Dieren zijn kwetsbaar en afhankelijk van hun leefomgeving. Ze verdienen veel meer ruimte en respect dan ze hebben in de huidige maatschappij. Ik beeld ze graag af.

-Op je website zag ik alleen grafiek. Je past geen andere techniek toe. Ben je verknocht aan prenten?

-Aanvankelijk wilde ik schilder worden, maar tijdens mijn studie vond ik het steeds lastiger om met verf en kleuren iets neer te zetten. Na kennismaking met de verschillende grafische technieken besloot ik daar verder in te gaan: ze boden me een zekere structuur waar ik me in kon vinden. Er stond nu direct iets op papier gedrukt wat duidelijk was. Ik ging me ook beperken tot zwart-wit beelden. Nog steeds probeer ik zo min mogelijk kleuren te gebruiken omdat het voor mij snel te veel is. Maar soms vraagt een prent om wat kleur.

Na mijn opleiding aan de HKU met als afstudeer richting lithografie en etsen kreeg ik meteen voor een paar dagen per week een baan als beheerder van het GAA. Ik kon een mooie grote lithosteen gaan gebruiken, waar ik nog steeds op werk. Maar ik pas nu meerdere technieken toe. Ik vind het vooral prettig me bezig te houden met het materiaal: dat is voor mij het belangrijkste aspect. Zien wat mogelijk is met dat materiaal. Je zet iets neer op de steen of de etsplaat, haalt weer wat weg met een slijpsteen of zuur, voegt weer iets anders toe totdat het de moeite waard is om af te drukken.

Tussen zwart en wit zitten veel grijstonen en er zijn zoveel verschillende manieren om deze te verkrijgen in mooie structuren.

Ik maak bijna nooit oplages groter dan 10. De reproduceerbaarheid, kenmerkend voor grafiek, is voor mij een bijkomstigheid.

Naast etsen en lithografie pas ik ook de gum-transfer techniek toe waarbij een fotokopie met Arabische gom wordt bewerkt en kan worden afgedrukt. Dit kan direct op papier gebeuren maar ook op een lithosteen zodat het als litho verder bewerkt kan worden.

_ Zijn er ook technieken die je niet toepast?

-Waar ik niet veel affiniteit mee heb is zeefdruk. Er valt weinig te spelen met het materiaal zelf. Verder heb ik ook niets met riso-of computerprints. De enige overeenkomst met grafiek is soms de gelaagdheid-meestal opgebouwd in de computer- en de reproduceerbaarheid. Zonder vuile handen een grote oplage maken door op een knop te drukken, heeft voor mij geen enkele waarde. Als het beeld interessant is, vind ik het dan ook jammer dat het op die manier is geproduceerd.

--Kijk je naar het werk van andere kunstenaars? Zijn er mensen bij die je bewondert?

-Op zich ben ik wel nieuwsgierig naar beeldende kunst in het algemeen, maar ik ga niet vaak naar tentoonstellingen. Naast mijn werk wil ik graag zelf prenten maken en dat kost tijd. Als het er van komt dan ga ik toch het liefst naar een prentententoonstelling.

Wat bewonderde kunstenaars betreft: Jos van Amsterdam, vriend en mijn leermeester in de lithografie, vind ik erg goed. Helaas is hij overleden in 2018. Via het GAA kom ik verschillende grafici tegen wier werk ik heel mooi vind, zoals Jan de Haan, die een heel eigen stijl van etsen heeft. Hij is geïnspireerd door Hercules Seghers van wiens prenten ik ook hou vanwege de sfeer. Eerder dit jaar hadden we een grote tentoonstelling van Theo Forrer. Ik kende hem en zijn werk niet. Hij leeft ook niet meer, maar zijn zoons beheren zijn oeuvre en proberen het onder de aandacht te brengen. Het is prachtig werk: grote lino's en fraaie etsen waar ik erg van onder de indruk ben.

-Geef je ook opleidingen?

-Het GAA is er voor professioneel werkende kunstenaars. Die begeleiden we zo nodig totdat ze zelfstandig kunnen werken. Dat is een service die we bieden in het GAA. Het begeleiden in technieken vind ik nog steeds een van de leukste taken als beheerster.

Op dit moment proberen we jonge kunstenaars naar ons toe te trekken door een seminar aan te bieden waarin zij vier verschillende druktechnieken kunnen uitproberen. Zij leren dit niet op de academies. Als het corona-gedoe het toe laat, gaat het seminar in het najaar plaatsvinden voor 16 deelnemers. Ik begeleid dan de lithografiegroep.

-Het werk in het GAA is veelomvattend en vergt veel energie van je. Heb je plannen voor de toekomst wat je eigen grafische werk betreft?

- Ik hoop dat ik hiervoor vaker tijd vrij kan maken. Op dit moment staan er geen projecten of tentoonstellingen op het programma. Wellicht kan ik af en toe participeren in een groepsexpositie,

dat is ook goed. Mijn werk is natuurlijk ook altijd in de galerie die bij het GAA hoort te vinden. Na de Raamprent ga ik misschien weer eens litho's maken. Mijn steen ligt er maagdelijk en uitnodigend bij!

Website:www.mvleugel.exto.nl

-